

Gepubliceerd 1 april 2022

[Link Facebook](#)

Rachel Dieleman, mevrouw Stevense met de kleine en Miete Dieleman (Kijkuit 1941).

EVACUATIE BIJ DE BAKKER OP DE KIJKUIT

In het eerste nummer van 2022 van periodiek Bulletin, van de Oudheidkundige Kring 'De Vier Ambachten' staat een artikel van Ko Dek over de bakkerij op de Kijkuit. Het is het verhaal van zijn grootouders van moederskant, Andries Dieleman (1898) en Maria de Pooter (1902). Dries en Miete, zoals ze genoemd werden, waren op 28 augustus 1924 te Zaamslag getrouwd.

Kijkuit is eigenlijk een plaatsje van niks schrijft Dek. Geen dorp, meer een gehucht of buurtschap tussen Axel en Hulst. En daar op een T-splitsing koopt het jonge echtpaar een pand om er een bakkerij te beginnen. We slaan het gedeelte over deze bakkerij in Zeeuws-Vlaanderen over en lezen een stukje Bevelandse geschiedenis dat de moeder van de auteur meemaakte.

Op zaterdagmorgen 11 mei 1940 is de consternatie op de Kijkuit groot. Uit een bus stappen een man, een vrouw met een baby op de arm en nog zes kinderen. Even later staan ze in de winkel van de bakkerij. Miete staat achter de toog klanten te helpen.

Ze hebben wat hoognodige spullen bij zich en zijn doodmoe. Moeder kijkt haar ogen uit, ze heeft nog nooit een vrouw met een Zuid-Bevelandse kap gezien. Ze moeten maar even in de achterkamer gaan zitten. Miete komt er zo aan.

De nieuwkomers zijn evacués uit Zuid-Beveland, uit de buurt van Rilland. Een dag eerder, 10 mei 1940, hadden ze 's morgens te horen gekregen dat uit hun gebied moesten vertrekken omdat de polders in het oosten van Zuid-Beveland onder water werden gezet. Dit moest de Duitse opmars tegenhouden of in elk geval vertragen.

De overheid had bepaald dat de inwoners van Krabbendijke en Rilland geëvacueerd zouden worden naar Zeeuws-Vlaanderen, waar ze werden opgevangen in Terneuzen, Hoek, Zaamslag en Axel.

Eerst moeten de evacués bij het veerhaventje van Hoedekenskerke zien te komen. Het was nog een hele toer al die mensen vanuit dat haventje over de Westerschelde naar Terneuzen te krijgen.

Aan Kijkuit zijn ook evacués toegewezen, een voltallig gezin uit de omgeving van Rilland. Wanneer het gezin Stevense uiteindelijk in de achterkamer van de bakkerij zit, zijn ze ruim een dag onderweg geweest. Ze hebben flink afgezien, de boot waarop ze zaten is beschoten en ze hebben honger en dorst.

Moeder luistert naar de verhalen. Buiten is de rest van de Kijkuit in rep en roer. Binnen krijgen de Stevenses eten en drinken. “Er was een jongen bij die iets jonger was dan ik, eentje was een jaartje ouder. Er waren ook drie grote meiden en een grote jongen, Steven. Een van de meiden was in verwachting. Ze is de volgende dag meteen gaan zoeken naar haar vriend die ergens anders ondergebracht was.”

Uiteindelijk werden de negen mensen van het gezin Stevense verdeeld over drie huizen op de Kijkuit. “Drie bij Fie en drie bij Victor Tijs. Die kregen nog mot ook, want bij de een waren er drie meiden ondergebracht en bij de ander drie jongens. Ze hadden natuurlijk graag iemand die goed kon meehelpen met het huishouden. Uiteindelijk is dat gelukkig geregeld.”

Vader en moeder Stevense en de baby blijven in de bakkerij. Het inwonen verloopt probleemloos. Moeder herinnert zich goed dat vader Stevense maar bleef vragen of hij ergens mee kon helpen. “Hij deed zo zijn best. Hij heeft heel wat houtjes gehakt voor de oven.”

De evacués uit Rilland zijn een paar weken op de Kijkuit gebleven. Daarna herneemt het leven weer zijn gewone gang. De oorlog zou nog vijf jaar duren. In 1952 trouwt de dan 22-jarige Rachel Tanneke, de dochter van bakker Dieleman uit de Kijkuit met de 25-jarige Benjamin Dek uit Kruiningen. Nee, geen oud-evacué, maar gewoon een andere Zuidbevelander. Het jonge paar vestigt zich op Kruiningen.

Gepubliceerd 2 april 2022

[Link Facebook](#)

FAMILIEREIS UIT BORSSELE

In 1959 deed de vader van Sjako Ruster een theologische examen, in de vorm van een proefpreek in Utrecht. Daartoe kwam een 'buslading' familie, vrienden en bekenden uit zijn woonplaats Borssele naar Utrecht. Bij die gelegenheid is bijgaande foto gemaakt. Een aantal familieleden is al geïdentificeerd, maar Sjako zou nog meer namen van deze familieleden willen weten. Wie herkent de mensen op deze foto?

De groepsfoto is gemaakt voor het standbeeld van Graaf Jan van Nassau (1536-1606). Hij was een jongere broer van Willem van Oranje en vervulde een belangrijke rol bij de totstandkoming van de Unie van Utrecht in 1579. Dit wordt wel gezien als de 'geboorteacte' van Nederland. De gewesten Gelre (Gelderland), Zutphen, Holland, Zeeland en Utrecht sloten een overeenkomst tot samenwerking tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) als verzet tegen de Spaanse koning.

Het standbeeld staat op het Domplein te Utrecht voor de bekende Domtoren, die op de achtergrond op de foto is te zien. Het standbeeld van Graaf Jan van Nassau is in 1883 opgericht als gedenkteken voor het sluiten van de Unie van Utrecht in 1579, en het is het oudste standbeeld van Utrecht.

In 2017 waren er bij de herinrichting van het Domplein plannen om het standbeeld te verplaatsen. De Stichting het Cuypersgenootschap, een landelijke monumentenorganisatie, heeft zich daar tegen verzet en er voor gepleit om het beeld te beschermen als gemeentelijk monument.

Het Cuypersgenootschap is van mening dat de verplaatsing van dit beeld een onnodige aantasting vormt van het historische stadsgezicht. "Het feit dat het beeld al sinds haar ontstaan op deze plek staat heeft een grote betekenis en is kenmerkend voor de historische gelaagdheid van het plein", aldus het genootschap.

In 2018 kreeg het standbeeld de monunumentenstatus en ging de verplaatsing niet door.

7Gepubliceerd 11 april 2022

[Link Facebook](#)

EEN KAART UIT KRABBENDIJKKE

Zo maar een briefje per post met een oude ansichtkaart van de Stationsweg op Krabbendijke. Het briefje is afkomstig van Tanny van Doorn uit het Brabantse Kaatsheuvel, een plaats die 'wereldberoemd' is omdat attractiepark De Efteling daar gevestigd is.

Het is een kaart die in 1929 verzonden is naar mejuffrouw C.M. Hage te Scherpenisse. De briefschrijver vermeldt dat Krabbendijke de geboorteplaats is van haar opa en oma. Opa is L.C. van Doorn, geboren 27 januari 1870 en haar oma is T.E. Zuidweg, geboren 21 januari 1872.

Met deze gegevens gaan we eerst op de website 'Zeeuwen Gezocht' zoeken. We komen al snel de huwelijksakte van opa en oma tegen. Op 30 mei 1895 zijn te Krabbendijke Leendert Christiaan van Doorn en Tannetje Elisabeth Zuidweg gehuwd. De 25-jarige bruidegom is volontair ter secretarie en zijn 22-jarige bruid heeft geen beroep.

De vader van de bruidegom is Laurus van Doorn, waarbij geen beroep staat vermeld. Zijn moeder is Maatje Krijnsen. De vader van de bruid is Adriaan Zuidweg, van beroep slachter, en haar moeder is Catharina Servaas.

Vijf maanden na de huwelijksdatum wordt op 2 oktober 1895 hun eerste kind geboren. Een zoontje dat de naam Laurus Adriaan van Doorn krijgt. Van dit kind ontbreekt verder ieder spoor. Zelfs in de kwartierstaat van de familie Van Doorn komt hij niet voor.

Maar ruim 15 jaar later wordt te Scherpenisse op 18 maart 1911 hun tweede kind geboren, dat de naam Adriaan Laurus Gerrit van Doorn krijgt. Van hem komen we meer te weten. Het jonge echtpaar is inmiddels verhuisd naar de Thoolse gemeente Scherpenisse waar de dan 41-jarige Leendert Christiaan van Doorn gemeentesecretaris is.

Maar hoe is het met de oudste zoon gegaan? Het antwoord komt van Tanny van Doorn, dochter van de tweede zoon en onze briefschrijver uit Kaatsheuvel: "Mijn oom Laurus Adriaan van Doorn heeft na Scherpenisse op veel plaatsen in Nederland gewoond en was o.a. directeur Sociale Zaken in Utrecht. Hij woonde zijn laatste jaren in Maarn en is 75 of 76 jaar geworden." De overlijdensdatum moet dan in 1970 of 1971 zijn.

Op de website 'Krantenbank Zeeland' gaan we op zoek naar gegevens over de benoeming van Leendert Christiaan van Doorn als gemeentesecretaris. Als eerste bericht vinden we in de Zierikzeesche Nieuwbode van 22 mei 1909 een advertentie waarin staat dat 'Ter secretarie der gemeente Scherpenisse gelegenheid bestaat tot het ontvangen van theoretische en practische opleiding in de Gemeente- en Polderadministratie'. De opleiding wordt gegeven door L.C. van Doorn, gediplomeerd Gemeente-Secretaris.

Maar wanneer heeft de benoeming tot gemeentesecretaris plaatsgevonden? We zoeken verder. In dagblad De Zeeuw van 21 juli 1896 vinden we het bericht dat de gemeenteraad van Scherpenisse burgemeester C.D. Bolier tot waarnemend gemeentesecretaris heeft benoemd en wethouder J.N. Oudesluis tot waarnemend gemeenteontvanger.

De reden van deze tijdelijke benoemingen vinden we in de Zierikzeesche Nieuwsbode van dezelfde datum van 21 juli 1896. Onder het kopje 'Rechtszaken' een bericht dat de 52-jarige M.K. ontvanger-griffier van het waterschap Scherpenisse en secretaris en ontvanger der gemeente Scherpenisse 'rechtsingang is verleend met last tot instructie en gevangenhouding, ter zake van verduistering van gelden'.

Op 27 februari 1897 wordt L.C. van Doorn - thans werkzaam ter gemeentesecretarie Krabbendijke - benoemd tot gemeentesecretaris van Scherpenisse in de vacature Kievit (hierdoor weten we nu dus ook een naam). Enkele dagen later vinden we op 3 maart 1897 een bericht dat er een 'adres circuleert' waarin aangedrongen wordt op strafvermindering van 'den in hechtenis genomen M. Kievit Mz. die niet eervol is ontslagen'. Blijkbaar was er onder de inwoners van Scherpenisse een actie opgezet voor strafvermindering van hun dorpsgenoot.

Bij zijn benoeming tot gemeentesecretaris van Scherpenisse is L.C. van Doorn 27 jaar en zijn echtgenote 25 jaar. Het gezin vestigt zich op Scherpenisse, waar op 18 maart 1911 hun tweede kind wordt geboren. Deze zoon zal later in de voetsporen van zijn vader treden.

Deze tweede zoon - Adriaan Laurus Gerrit van Doorn - trouwt op 30 juli 1936 te Scherpenisse met Cornelia Maria Hage, beiden zijn dan 25 jaar. Het brengt ons ook gelijk terug naar de ansichtkaart uit Krabbendijke. Deze was in 1929 geadresseerd aan mejuffrouw C.M. Hage te Scherpenisse, als afzender stond 'Adri'. Deze afzender moet Adri van Doorn zijn die mogelijk enkele dagen op familiebezoek was op Krabbendijke. Mogelijk al een ontluikende liefde tussen de twee achttienjarige dorpsgenoten. Volgens hun dochter klopt deze redenatie.

Uit de huwelijksakte blijkt dat de vader van de bruid landbouwer te Scherpenisse is, de 52-jarige Jacob Hendricus Hage. Haar moeder is de 54-jarige Adriana Cornelia van de Velde.

In de Ierseksche en Thoolse Courant van 17 juni 1932 komen we het volgende bericht over de gemeente Scherpenisse tegen: "Door het benoemen van den heer Jac. Geuze als Burgemeester der gemeente Wissekerke is thans tot volontair der gemeentesecretarie aangenomen de heer A.L.G. van Doorn, zoon van den gemeentesecretaris."

Het was nog de tijd dat het ambtenarenbestand van een kleine gemeente als Scherpenisse vaak uit slechts enkele personen bestond. De burgemeester en wethouders waren inwoners die dit werk naast hun baan (vaak een boerenbedrijf) er bij deden. De gemeente had een betaalde ambtenaar voor de functie van gemeentesecretaris en -ontvanger, die bijgestaan werd door één of twee medewerkers in de functie van volontair (eigenlijk een leerling-ambtenaar).

In deze situatie was L.C. van Doorn gemeentesecretaris/ontvanger en zijn zoon A.L.G. van Doorn volontair. In de Ierseksche en Thoolse Courant van 24 januari 1936 lezen we het bericht dat L.C. van Doorn, inmiddels 66 jaar, op zijn verzoek per 1 mei eervol ontslag verleend zal worden. Zijn 25-jarige zoon A.L.G. van Doorn wordt benoemd als zijn opvolger. In de Middelburgsche Courant van 2 mei 1936 komen we nog een kort berichtje tegen over dat afscheid dat blijkbaar zonder veel feestelijk vertoon is geweest. Wel blijft hij nog enkele jaren ontvanger/griffier van het Calamiteuze Waterschap Scherpenisse. In het Eilandennieuws van 28 augustus 1940 lezen we dat hij deze functie per 1 november 1940 na ruim 43 jaar ook heeft neergelegd. Op 24 februari 1947 een bericht, in de kort na de Tweede Wereldoorlog gevormde PZC, dat oud-gemeentesecretaris L.C. van Doorn op 77-jarige leeftijd is overleden.

Zijn zoon A.L.G. van Doorn blijft gemeentesecretaris van Scherpenisse tot de gemeentelijke herindeling per 1 juli 1971. De tot dan toe zelfstandige gemeenten op het eiland Tholen worden dan samengevoegd tot de nieuwe gemeente Tholen. Als afscheidscadeau ontvangt de gemeentesecretaris een gouden horloge. In de Eendrachtsbode van 1 juli 1971 vinden we een verslag. De scheidend ambtenaar noemt de laatste 40 jaar geen gemakkelijke tijd, met daarin de economische crisis, de Tweede Wereldoorlog en de Watersnoodramp. Na 75 jaar was er op het Thoolse Scherpenisse een einde gekomen aan de 'dynastie' Van Doorn.

Foto: de ansichtkaart uit Krabbendijke.

Gepubliceerd 27 april 2022

[Link Facebook](#)

EN PLOMBE

Enige tijd geleden ontvingen we deze foto met loodjes en de vraag of iemand een aantal zegel/laken loodjes uit Goes en omstreken heeft. De vragensteller was benieuwd welke firma's hier achter schuil gaan. Uit welke periode komen ze en welk product? Is er in Goes een register/lijst van de loodjes uit vervlogen tijden? De loodjes zijn van: K Goes en van der Have Kapelle bij Goes. Zijn er mensen die ook deze loodjes verzamelen?

Vanuit onze Klankbordgroep ontvingen we een reactie van onze lokale historicus uit Kapelle en oud-werknemer van Van der Have, Gerard Lepoeter. "Verrassend" noemt hij de vondst. Het loodje, ook wel 'plombe' genoemd is van D.J. van der Have uit Kapelle. Volgens Lepoeter zal dit gebruikt zijn gedurende de eerste decennia van het bestaan van het bedrijf, opgericht in 1879, boomkwekerij annex zaadhandel. Deze plombes werden gebruikt om vóór verzending naar de klanten, zakken zaaizaad (granen, gras-en klaverzaden) te verzegelen. In latere perioden werden de zaaizaden gekeurd en van plombes voorzien door de Nederlandse Algemene Keuringsdienst (NAK).

Voor de geschiedenis van het bedrijf verwijst hij naar het gedenkboek 100 jaar Van der Have 1879-1979. Maar eerst iets over het de 'plombe', dat komt van het Franse woord 'plombe', hetgeen 'lood' betekent. Als verklaring vinden we: "Een gestempeld stukje lood dat door vaste verbinding met een draadje officieel bewijst dat het verbonden voorwerp een bepaalde status heeft. Werde gebruikt voor zakken met gesorteerde poot aardappelen, die na een laatste keuring worden voorzien van het zo belangrijke controleloodje, de plombe van de NAK, die werden geëxporteerd naar alle landen van Europa, het Midden Oosten en zelfs naar Brazilië."

Maar ook in de medische wereld kent men een plombe. Tandartsen vulden vroeger de gaatjes in tanden en kiezen met een plombe. Maar ook bij operaties werd soms een plombe aangebracht voor opvulling, al bestond dat niet uit lood.

Op de website Encyclopedie van Zeeland vinden we informatie over het bedrijf van D.J. van der Have BV. Het is een 'Koninklijk Kweekbedrijf en Zaadhandel te Kapelle' en geldt als een der meest vooraanstaande kweekbedrijven ter wereld.

Het bedrijf is in 1879 gesticht door Daniël Johannes van der Have, jongste zoon van de burgemeester van Oosterland. Als 20-jarige jongeman startte hij met een kapitaal van f 200,— en twee hectare pachtland. Hij maakte snel naam als kweker en leverancier van laan- en vruchtbomen, heesters en rozen, met daarnaast opbouw van een zaaizaadhandel.

Bij het 25-jarig bestaan werd de titel hofleverancier verleend. Na overlijden van D.J. sr. zette Adriaan van der Have de zaak op dezelfde principes voort, terwijl een begin werd gemaakt met de selectie van eigen rassen bieten en grassen, welk werk in 1940 door de kweker A.J.Th. Hendriksen op wetenschappelijke basis werd vervolgd. Een derde generatie, o.l.v. ir. D.J. en zijn broer P. van der Have, plus zwager A. Dirkzwager nam na de oorlog (1947) de leiding over en het bedrijf heeft daarna een grote vlucht genomen. In 1956 werd het predicaat 'Koninklijke' verkregen; in datzelfde jaar werd de familievennootschap omgezet in een NV, later in een BV. In 1970 nam de Suiker Unie de helft van de aandelen over en sinds 1977 is deze coöperatie volledig eigenaar. De directie is in handen van eerder genoemde drie gebleven (P. van der Have overleed in 1975), aangevuld met de kweker A.J.Th. Hendriksen. Na 1945 voerde Van der Have's kweekcentrum in de Fredericapolder onder Rilland, de chromosomenverdubbeling in voor suikerbieten en grassen, terwijl bij mais hybridisatie werd toegepast. Een der opmerkelijkste successen werd het eerste Nederlandse erfelijke éénkiemige suikerbietenras Solorave, in 1970 op de rassenlijst geplaatst. Mede hierdoor ontving Hendriksen in 1977 de Broekema-plaquette voor verdienstelijk kweekwerk. Het bedrijf houdt zich in meer dan 20 landen bezig met kweekproeven, zowel op het noordelijk als op het zuidelijk halfrond en heeft daardoor en via snelle computeranalyse van de gegevens, de tijd die nodig is voor het ontwikkelen van nieuwe rassen aanzienlijk kunnen bekorten. Het veredelingsbedrijf te Rilland (100 werknemers) beschikt, behalve over ca. 400 ha grond in de Frederica- en de Zimmermanpolder, over 50 ha zandgrond bij Bergen op Zoom en 56 ha uitstekende zavelgrond in Oost-Flevoland om hierop jaarlijks de ca. 100 ha proefvelden in Nederland uit te zaaien die nodig zijn om het uitgebreide pakket van ca. 55 rassen in stand te houden en steeds te verbeteren. Aan de zaadvermeerdering van het eigen rassensortiment werken ca. 200 contracttelers mee, die jaarlijks ca. 10.000 ha gecertificeerde zaaizaden, niet alleen in Nederland maar ook in andere Europese landen alsmede in Noord- en Zuid-Amerika, Iran en Japan, telen. Een groot deel van de oogst wordt in Kapelle bewerkt en verpakt en van daaruit aan de handel geleverd. In torenhoge silogebouwen te Kapelle, waarvoor de EEG in 1964 een bouwpremie toekende van ruim 100.000 dollar, zorgen pneumatische en elektronisch bestuurd transportinstallaties voor alle handelingen bij ontvangst en aflevering. Van der Have is thans leidinggevend bij de voorziening van de Nederlandse landbouw met zaaizaad voor snijmais. De jaaromzet bedroeg in 1980/81 f 85.000.000, waarvan ongeveer 3/4 uit export. Personeelssterkte ca. 300 personen.

Van het Fruitteeltmuseum te Kapelle ontvingen we een reactie die afkomstig was van Jan Janse, die vijftien jaar beheerder van het zaadarchief bij Van der Have is geweest. Hij voegt daar aan toe dat bij het allereerste zaad het bedrijf een plombe mocht bevestigen. Bij de volgende vermeerderingen (basiszaad, prebasiszaad en de daarop volgende vermeerdering gecertificeerd zaad) moest dit door de NAK geplombeerd worden. Het bedrijf en de NAK deden dat nadat er een monster van de partij zaaizaad was genomen en op het laboratorium was onderzocht op zuiverheid en kiemkracht.

Zo kon de boer vertrouwen op de gegevens op het onder plombe aangebrachte certificaat. Om milieuvervuiling van het lood tegen te gaan is het lood later vervangen door blik.

Ook Janse denkt dat de plombes op de foto van lood zijn en zeer waarschijnlijk uit de periode dat Van der Have nog een boomkwekerij had. In 1953 na het verloren gaan van het plantmateriaal door de watersnoodramp zijn ze gestopt met de boomkwekerij. Van wie het plombe K Goes was weet hij niet maar het doet hem denken aan de naam Koning, die in Goes de leiding had over het zaadbedrijf Wed. P. de Jongh.

Het Fruitteeltmuseum heeft geen loodjes in haar collectie, wel de nieuwere plombes van blik, inclusief een plombeertang.

Gepubliceerd 5 mei 2022

[Link Facebook](#)

HET HOUTEN KISTJE

Jacob Geense en Leijntje Hoekman waren de grootouders van moederszijde van Adri Haaij. Ze woonden tijdens de Tweede Wereldoorlog op Hoedekenskerke aan de Slabbekoornsedijk, ook wel bekend als 'de Rieke Buurte'. In de jaren vijftig verhuisden ze naar de Molenstraat 32.

Tijdens de laatste oorlogsjaren was er een Duitse soldaat ingekwartierd; schoenmaker van beroep. En dat beroep oefende hij ook uit in het Duitse leger. In oktober 1944 werd het zuidelijke deel van Zeeland bevrijd. Hoedekenskerke lag in het schootsveld van wat later bekend zou worden als 'de Slag om de Schelde'. De Duitse soldaat/schoenmaker moest mogelijk hals over kop zijn evacuatieadres in Hoedekenskerke verlaten richting Walcheren. Hij zag geen kans meer om het kistje met schoenmakersgereedschap mee te nemen.

Het houten kistje met gereedschap bleef in het bezit van de grootouders van Adri Haaij. Op de binnenkant van het deksel stond in potlood de naam 'Kupfer' geschreven. Het verhuisde mee naar de Molenstraat en kwam vaak ter sprake in de familie. Ook Adri Haaij, die ook nog een korte periode in dat huis heeft gewoond, kan zich dit herinneren.

Na het overlijden van beide grootouders in de jaren zeventig kwam het kistje in bezit van hun dochter, de moeder van Adri Haaij. Later verhuisde moeder naar verzorgingshuis Poelwijk op 's-Heer Arendskerke. De woning aan de Molenstraat op Hoedekenskerke werd ontruimd en het kistje kwam weer tevoorschijn.

Het kistje zat vol houtworm en werd in 2005 weggegooid. Wat overbleef was het schoenmakersaambeeld en de foto's uit het familiealbum. Op 12 maart 2022 brachten de leden van de Heemkundige Kring De Bevelanden een bezoek aan het Bevrijdingsmuseum te Nieuwdorp. Tijdens de rondleiding was er ook het verhaal van een Duitse soldaat die kleermaker was. Het aambeeld met het bijbehorende verhaal en de foto's wordt nu aan het museum geschonken zodat het verhaal aangevuld kan worden met een Duitse soldaat die schoenmaker was.

Gepubliceerd 27 mei 2022

[Link Facebook](#)

MIJMERINGEN

Een foto uit ongeveer 1931 in Rotterdam in een tuin aan de Schiebroekselaan. Zittend in het midden met een kind op schoot, de vader van Fré Metselaar. Ruim vijftien jaar later zou hij beroepen worden als dominee in Goes. Fré: "We zijn Zeeuwer dan de meeste mensen weten. Mijn grootvader Metselaar werd geboren in Zierikzee, maar verhuisde rond zijn twintigste naar Rotterdam. Om de schoonheid van Zierikzee, kwamen we voor onze verhuizing naar Goes in 1947, dikwijls in Zeeland".

Links in matrozenpakje op de foto het jeugdige vriendje van de latere dominee, Koosje Lindenberg. Hun liefde voor de duivensport bracht hen samen. De foto is genomen in de tuin van de ouders van Koosje, de overburen aan de Rotterdamse Schiebroekselaan.

Rechts op de foto, met kat, de broer van de dominee, Dirk Metselaar. Hij was van 1940 tot 1948 huisarts op Kamperland en werd in 1946 lid van Provinciale Staten in Zeeland voor de ARP, de voorloper van het huidige CDA.

Bijna dertig jaar later kwamen de dominee en zijn jeugdige vriend elkaar weer tegen in Goes. Koos Lindenberg werkte inmiddels als vertegenwoordiger bij Calvé (van de pindakaas en de slaolie) en ging letterlijk de boer op om Bix veekoeken en andere waar te verkopen.

Hij trouwde met Jannie Louise, dochter van de GM-dealer op de Westwal in Goes. Kleine Fré was begin jaren vijftig op de bruiloft en het feest in Hotel Centraal op de Grote Markt in Goes. Met als topper: de ceremoniemeester die zijn broek liet afzakken. Eronder een lange gestreepte onderbroek. Als dat geen lachen was.....

Fré Metselaar, al jaren woonachtig in Frankrijk, over die tijd: "Af en toen mocht ik een dagje mee en zat steeds weer geduldig, poppetjes tekenend, in de auto te wachten tot ome Koos weer terug kwam. Ik wilde natuurlijk niets liever worden dan vertegenwoordiger voor Calvé-Delft."

"Toen ik bijna tien jaar later voor mijn toelatingsexamen slaagde, we hadden geen geld, maakte ik als prijs, samen met mijn vader, een fietstocht naar Luxemburg. In die tijd was het bijzonder om onderweg een Nederlander tegen te komen, ook net over de grens, je stopte en wisselde gegevens uit. En daar kwamen we ome Koos tegen. Nog steeds zou ik graag willen weten wat hij daar, zo ver buiten zijn "wijkje" deed..."

Gepubliceerd 29 mei 2022

[Link Facebook](#)

BEDRIJVEN IN DE JAREN DERTIG

'Doet U al Uw inkoop bij Goesche Zakenmensen!' Een zin die we lezen in de Zakengids voor Goes uit 1936. In de huidige spelling zou je deze zin zo vertalen naar de huidige tijd als 'Koop bij de lokale ondernemer'. Nu gaat het om - vooral in de coronatijd - de lokale ondernemer te steunen tegenover de webshops. In 1936 zaten we in een wereldwijde economische crisis waar dezelfde sentimenten golden.

De Zakengids van 1936 was een boekje van 36 pagina's dat in Goes gratis verspreid werd. We ontvingen het van Pim Huijbregsen uit 's-Heer Hendrikskinderen. Het verscheen ieder jaar met alle bedrijven gerubriceerd naar categorie.

Zo is precies te zien hoe de samenstelling was van het Goese bedrijfsleven. Zes architecten en bouwkundigen, drie autobusondernemers, maar liefst vijftientig bedrijven die auto's verkopen, verhuren of repareren, negen boekhandels, één bedrijf in borstels en zeven en één dagbladbedrijf.

Ook zaken die je nu niet meer hebt, zoals vijf zaken in 'comestibles en fijne vleeschwaren'. Eigenlijk gewoon kruidenierswinkels waar ook Albert Heijn in de Lange Kerkstraat onder genoemd wordt. Ook acht zaken in dameshoeden komen we tegen. Maar verderop vinden we ook tweeënveertig kruidenierswinkel, waaronder ook weer deze bekende grootgrutter maar ook verdwenen winkelbedrijven als Coöp en De Gruyter. Ook namen van winkels die nog bij menige Goesenaar bekend zijn, zoals Govers, Huijsse, Kloosterman, Verbeem en Verburg.

Goes was duidelijk een vervoersknooppunt want we komen maar liefst zestien bedrijven in de expeditie en beurtvaart tegen. Daaronder ook Van Gend en Loos in de Korte Kerkstraat. Van 1809 tot 2003 een landelijk bekend vervoersbedrijf, nu onderdeel van DHL.

Ook vinden we in het Goes van 1936 dertien 'galantarieën, glas en aardewerk'. Volgens het woordenboek een winkel in 'snuisterijen en reukflesjes'. Ook advertenties van bedrijven zoals 'Hollander's Kleedingmagazijnen voor de bekende Everdry regenjassen'.

Garage 'De Koepoort' is agent voor de Renault Automobielen, een 'klassewagen sinds 1897'. De Viva Grand Sport is er vanaf 1395 gulden. Bij Electro-Tecnisch Bureau Gabriëlse in de Emmastraat kun je voor f. 1,15 per week een radio huren, dat na twee jaar je eigendom wordt.

Het boekje geeft een goed inzicht in het aantal bedrijven in Goes in de jaren dertig van de twintigste eeuw. Het laat ook het grote aantal kleine zelfstandigen zien, of zoals men toen zei 'middenstanders'.

Gepubliceerd 4 juni 2022

[Link Facebook](#)

Vissingen Koninginnendag 1964. Tamboerkorps van het wachtschip Hr.Ms. Jacob van Heemskerck. Tamboermaitre Korporaal-tamboer M.C.Vuijk.

EEN LEVEN IN DE MUZIEK

Marinus Vuijk woont al vele jaren in Kloetinge. Zijn geboorteplaats is Middelburg waar hij twee dagen voor het bombardement op deze stad van 17 mei 1940 werd geboren. Tot 2021 was het voorzitter van de Vereniging Dorpsbelangen Kloetinge. Voor zijn jarenlange vrijwilligerswerk ontving hij bij zijn afscheid de Frans Naereboutpenning van het gemeentebestuur van Goes.

Zijn passie ligt echter in de muziek. En dat verleden speelt zich vooral af in Vlissingen als instructeur/tamboer-maitre van de Marnierskapel. In de jaren zestig van de vorige eeuw een gerenommeerd muziekkorps dat veel gevraagd werd. Op zijn facebookpagina schrijft Marinus Vuijk over het verwezenlijken van die droom, een eigen Marine-tamboerkorps in Vlissingen.

Het klinkt misschien raar, maar het is waar dat je heel nuchter en uitgeslagen moet zijn om dromen te kunnen verwezenlijken. Ik begreep best, dat dit hooguit schampere opmerkingen zou oogsten wanneer ik op een goede morgen aan boord zou stappen met de mededeling dat ik van plan was een band te vormen.

Waar haalde je de mensen vandaan? En vooral: waar haalde je de instrumenten vandaan? Wanneer zou er geoefend moeten worden? En bovendien: ik mocht dan een goed tamboer zijn, maar iedere goede tamboer is nog geen, goed instructeur/tamboer-maitre.

Welnu, wat dat instrueren betrof, hoefde ik mij weinig zorgen te maken, als lid van de Vlissingse muziekvereniging „St. Caecilia“, gaf ik leiding aan een tamboerkorps, waarmee toen in die tijd, op een concours drie eerste prijzen werden wegsleept.

Trouwens, wie in die tijd wel eens bij mij thuis geweest is, hoeft niet te vragen of ik mij wel eens met muziek bezig hield anders dan alleen aan boord van het wachtschip, een bandrecorder, o.a. stapels cassettebandjes, muziekpapier, hoorns, vaantjes.... en niet in de laatste plaats mijn jonge vrouw, die al even graag met trommels omging als ik zelf, al kon dat de laatste tijd niet zoveel meer van komen, nu bijna al haar aandacht werd opgeëist door een zoon! jawel René Vuijk,

Terug naar het verkrijgen van instrumenten. Voor de blazers gaf dat niet zoveel moeilijkheden, blaasinstrumenten genoeg. Maar hoe kwam ik aan trommels? „St. Caecilia" bleek bereid er voorlopig een paar uit te lenen. Verder werd het drumstel van O.S en O. (Ontwikkeling Sport en Ontspanning) gesloopt de onderdelen ervan moesten dienst doen als paukentrommen en overslagtrom.

Omdat ik wist dat er in Vlissingen vroeger een drumband van de Nationale reserve was geweest en de instrumenten in eigendom van de gemeente waren, nam ik contact op met Burgemeester Kolff van Vlissingen. Deze nodigde mij op een avond bij hem thuis. Dit kon niet overdag omdat ik geen toestemming kreeg van de Commandant. De argumentatie was, jij gaat niet bij de burgemeester bedelen om een paar trommels en toeters. Dan maar illegaal op visite bij de burgemeester. Wonder boven wonder kreeg ik een compleet instrumentarium. 8 Paradetrom, 10 klaroenen 1 Grote-trom, 2 Tenortrommen het benodigde leergoed en een Tamboer-maître band.

Toen op zekere dag het volledig instrumentarium bij het wachtschip werd afgeleverd, was het enige wat de Commandant zei: "hoe haal je het in je hoofd om bij de burgemeester van Vlissingen te gaan bedelen?" Het enige antwoord van mij was: "We gaan Vlissingen laten horen en zien dat de marine ook muziek kan maken in Vlissingen."

Gepubliceerd 8 juni 2022

[Link Facebook](#)

FAMILIE

Fré Metselaar woonde vanaf 1947 tot in de jaren zestig van de twintigste eeuw in Goes. Zijn vader was daar in 1947 beroepen tot dominee. Inmiddels woont zoon Fré al vele jaren in Frankrijk, van waaruit hij op Facebook zijn herinneringen deelt over zijn Zeeuwse jaren.

Hoewel de familie Metselaar van buiten Zeeland kwam bleek het toch dat ze meer Zeeuwse wortels hadden dan gedacht. Zijn overgrootvader - dus de opa van de dominee - was Cornelis Metselaar. Op 30 juni 1891 werd hij te Zierikzee failliet verklaard. Hij was er kleermaker en woonde in de Vischslob, die later Vissteeg zou gaan heten.

In zijn verdediging werd verteld dat zijn echtgenote Johanna Paasse al jaren met tering (tbc) op bed lag en er na vier jaar aan bezweek. Tussentijds baarde zij kinderen, waaronder als vijfde kind de opa van Fré, en dus de vader van de dominee, Marinus Metselaar (1886).

Een paar jaar later verhuisde de familie Metselaar naar Rotterdam in de hoop op een betere toekomst. Het vijfde kind Marinus Metselaar trouwde in 1910 met Catharina Broekhuizen uit de verdwenen Rotterdamse wijk Charlois als vermeend kind van de postbode, met wie haar moeder (volgens overlevering: schoon van aanschijn) trouwde, hetgeen volgens de bijbel betekent als maagd.

Maar de nakomelingen weten beter. Ze kwam uit de koker van een van de zonen van een Goudse koekfabrikant. De zoon verdween om het schandaal te verdonkeremen voor een aantal jaren naar Australië. Fré: "Hoe dan ook, we zijn niet voor niets zo gek op stroopwafels."

Uit het huwelijk van Marinus en Catharina werden drie kinderen geboren. De jongste was Dirk Metselaar. Hij trad later in het huwelijk met de Middelburgse Titia Van Sluijs waarna ze in 1940 verhuisden naar het Noord-Bevelandse Kamperland. Dirk werd daar huisarts.

De auto waarop Dirk zo trots was werd al gauw door de Duitsers in beslag genomen. Dirk dacht slim te zijn en sloopte zijn Hillman, want een wrak was immers geen auto. Iets waar de bezetter anders over dacht, dus dat werd een nacht stevig sleutelen ter voorkoming van executie. Vlak voor het eind van de Tweede Wereldoorlog werd Dirk gevangen genomen en zou in Middelburg worden terechtgesteld. De Duitse officier die hem het leven heeft gered, werd gedegradeerd en uit zijn functie gezet. Jammer dat nooit de naam is gevonden van deze Duitse officier, waardoor de achtergrond van deze Duitse 'verzetsdaad' nooit is achterhaald.

In 1946 werd Dirk Metselaar lid van de Provinciale Staten van Zeeland voor de Anti Revolutionaire Partij (ARP), een voorloper van het huidige CDA. In 1948 verhuisden Dirk en zijn vrouw Titia naar Hollandia in het toenmalige Nieuw-Guinea, waar hij hoofd van de malariadienst werd. Sinds 1968 is deze stad bekend onder de naam Jayapura (Glorieuze stad), en is het de hoofdstad van de Indonesische provincie Papoea.

In 1958 promoveert de vroegere huisarts Dirk Metselaar op het gebruik van DDT tegen de malariamuskiet. Hij ontvangt daarvoor de Christiaan Eijkman Medaille, genoemd naar een Nederlandse arts die tropische ziekten onderzocht en daarvoor in 1929 de Nobelprijs voor de Geneeskunde ontving.

In 1961 ontving Dirk de koninklijke onderscheiding tot ridder in de orde van Oranje-Nassau en mocht hij op theevisite bij Koningin Juliana op paleis Soestdijk, om haar bij te praten. Dirk moet een goede reputatie hebben gehad want in 1958 was hij al op bezoek geweest bij de koning van Thailand, Bhumibol (1927- 2016) en zijn vrouw koningin Sikirit (1932). Met enige trots wordt van dat bezoek nog steeds een foto in de familie bewaard.

Volgens Fré Metselaar gaan de onderzoeken van zijn oom Dirk gestaag verder. In Suriname werkt hij in een laboratorium virologie en ontdekt hij een oplossing tegen kinderverlamming in Kenia.

Het middelste kind van Marinus en Catharina Metselaar was de enige dochter Hannie. Neef Fré over zijn tante: Er valt weinig over te vertellen: ze huwde en bleef, zoals iedereen van toen, onopvallend op de achtergrond, ze was een schat van een tante voor me en voor haar kinderen.

Het oudste kind was de vader van Fré, de Goese dominee Kees Metselaar. Volgens zijn zoon was hij een beetje 'familieziek' in positieve zin. Hij hield contact met iedereen die hij uit de familie kende en was o.a. als 'neef Kees' bekend. Fré: "Ook weer via zo'n vaag aangetrouwd familielid, Slabbekoorn, die een goed woordje voor hem deed, kwam het dat we in 1947 naar Goes verhuisden, mijn vader en ik op 1 april, de rest van de familie een dag later per verhuisauto. In de oplegger, waarvan het voorste gedeelte boven de cabine van de vrachtwagen hing."

Fré herinnert zich uit die Goese jaren het zondagse uitje, een wandeling over slingerpaadjes door de Goese Polder naar de Oude Zeedijk, of een middag naar de Kloetingse weidjes. Inmiddels is dat al meer dan zestig jaar bebouwd.

Foto: Dirk Metselaar in 1958 op bezoek bij het koninklijk paar van Thailand.

Gepubliceerd 10 juni 2022

[Link Facebook](#)

DE BROERTJES KEUKELAAR

In april 2021 plaatsten we deze foto in onze rubriek Bevelands Heem in de Bevelandse Bode met de tekst:

“De broertjes Piet, 11 jaar (r) en Henk, 8 jaar (l) Keukelaar in Kattendijke. Ze lopen daar met een boodschappenkar. Geen gewone kar, maar om te bezorgen. Misschien had hun vader wel een winkel en moesten ze meehelpen om de kost te verdienen. Uit welk jaar zou deze foto zijn? En wie kan iets meer over deze foto en deze kinderen vertellen?”

Daarop ontvingen we verschillende reacties, die we twee weken later publiceerden:

“De vorige foto waren de broertjes Piet (11) en Henk (🕶️) Keukelaar uit Kattendijke. Bert Mes komt met wat meer gegevens over deze jongens. Hun ouders zijn Johannes Keukelaar (1880-1973) en Hendrika Dagevos (1882-1972). Piet is in 1911 geboren en Henk in 1915. Dat zou betekenen dat de afgebeelde foto van omstreeks 1922 moet zijn. Henk is later administrateur bij de Wilhelminapolder geworden en Piet schoenmaker. Ook J.N. Smit dateert de foto op februari 1922 in Kattendijke. Volgens hem moesten de jongens boodschappen van hun vader naar de klanten brengen. Op de omslag van het boekje ‘Kattendijke in oude ansichten’ staat een foto van het plaatselijk muziekkorps. Henk Keukelaar zou daar ook op moeten staan. Dat korps wordt ook genoemd in het boekje ‘Kattendijke en Wilhelminadorp in grootmoedertijd’. We vinden de zin: “Er moest een muziekvereniging in Kattendijke komen. De oprichting gebeurde bij de plaatselijke schoenmaker, J. Keukelaar, in de schoenmakerij.” Paul den Boer schrijft nog dat de ouders van de jongens in de jaren zeventig op hoge leeftijd zijn overleden.”

Nu - ruim een jaar later - ontvingen we van Hans Keukelaar, zoon van Piet, de volgende aanvulling: "De rechtse persoon Piet Keukelaar is mijn vader. Zij waren kinderen uit het gezin van Johannes Keukelaar (1880-1973) en Rika Dagevos (1882-1972) Het gezin bestond uit vier jongens Hans, Toon, Piet, Henk en dochter Pauline. Johannes Keukelaar was schoenmaker d.w.z naast repareren, maakte hij schoenen (mullen) Omdat dit te weinig opbracht was hij ook barbier en werden er geschoren en haar geknipt. Ook haalde hij op de fiets de medicijnen op bij de huisarts in Kloetinge, of bracht er patiënten. Johannes was ook directeur van de muziekvereniging.

Toen Johannes in 1914 tijdens de mobilisatie opgeroepen werd, moest er geld verdiend worden door Rika met een kruidenierswinkeltje. Dit bracht aardig wat geld in het laatje. Met de kruidenierswaren werd langs de deur geleurd en de bestelde boodschappen werden bezorgd. Dit gebeurde met deze boodschappenkar. Ook werd een hondenkar gebruikt. Piet heeft daar in het Zeeuws een verhaaltje over geschreven en dit heeft jaren geleden in de Spuie gestaan. Voor mijn kleinkinderen heb ik het in het ABN omgezet. Piet heeft nog meer verhaaltjes over Kattendijke opgeschreven.

In de boekjes Kattendijke in oude ansichten door C. van Winkelen en Kattendijke en Wilhelminadorp in grootmoeders tijd door L.J. Moerland is nog veel meer te vinden over Kattendijke en Johannes Keukelaar.

In 1928 verhuisde het gezin naar het Zusterstraatje in Goes. Tot in de zeventiger jaren was daar eerst de schoenenzaak van Johannes Keukelaar en daarna van zijn zoon Henk Keukelaar gevestigd.

Zoon Hans was jarenlang schoenmaker in Kloetinge en later postbesteller, Toon was leraar timmeren op de L.T.S. in Goes, Piet was hoofdadministrateur bij de Koninklijke Maatschap de Wilhelminapolder in Wilhelminadorp en Pauline (gehuwd met Geert Dominicus) had een drankenzaak in de Korte Kerkstraat."